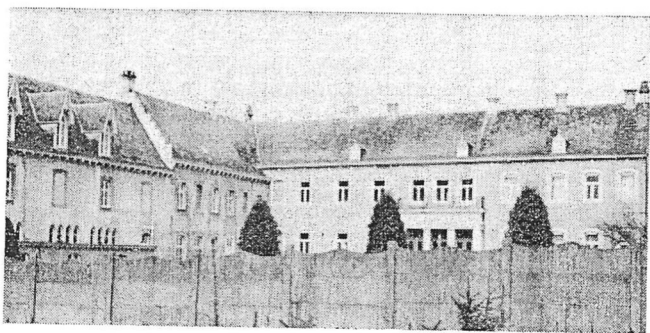

HET KARTUIZERKLOOSTER «ST.-JANSDAL» TE ZELEM

Wanneer in 1953 door velen de wens werd uitgedrukt een gedeelte van het gebouwencomplex van het huidige slot op de St.-Jansberg als oudheidkundig monument geklasseerd te zien, om de bewaring ervan door staat en provincie te waarborgen, dan waren hiertoe de historische en bouwkundige waarde de aanleiding. Tevens ware het een uitermate gunstige gelegenheid geweest naar aanleiding van de 625e verjaring van de stichting, welke ten volle gerechtvaardigd was. Jammer genoeg echter werd de wens niet verwezenlijkt.

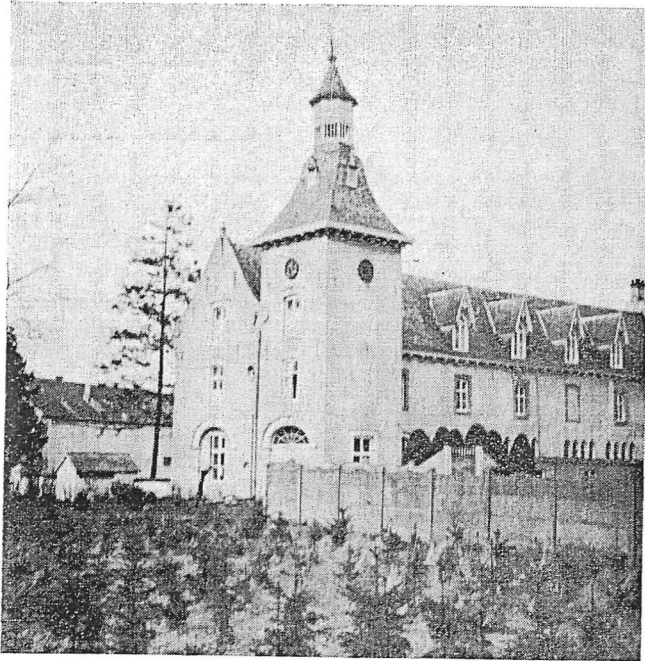
Kartuize van Zelem.

Geen enkele plaats kon men te Zelem geschikter uitdenken om de leerlingen van de H. Bruno te herbergen. Zoals deze heilige zich in de wilde bergstreek van La Chartreuse, bij Grenoble, vestigde, zo werd voor zijn volgelingen de St.-Jansberg, weggedoken tussen groen van bomen en struiken, de berg van de afzondering.

Wie zou ooit durven denken hebben dat dit afgelegen stift eens de naam van «Huis der Edelen» zou hebben gekregen en dat in de meest verwijderde streken de wetenschap en de eerbiedwaardigheid van de hoge St.-Jansberg met roem en eer zou bekroond worden? Rond het begin van de 15e eeuw werd door de Latijnse schrijver Arnoldus Raissius in zijn Latijnse studie over «De oorsprong van de Belgische Kartuzen» aan de naam van het klooster «domus nobilium - huis der edelen» toegevoegd, omdat zovele lieden van aanzienlijke afkomst, ja zelfs uit de ridderstand, de wereld verlieten om tussen de muren van deze kartuize hun laatste levensjaren te slijten. Melden we slechts dat Renier van Schoonvorst, heer van Zichem in 1400 en Hendrick, heer van Diest en Rivieren in 1442, het als een eer aanzagen om op eigen kosten binnen de muren van het klooster voor zich een gebouw te doen oprichten, om er tot het einde van hun leven te verblijven. Andere edellieden bezochten zo vaak het klooster of onderhielden met de paters zulkdanige vriendschapsbetrekkingen; dat ze de wereld vaarwel zegden en het grove kleed van

kloosterling aantrokken. Andere schrijvers noemden het stift : «domus principum et magnorum - het huis der vooraanstaanden en der rijken», niettegenstaande Jan van Beieren, bisschop van Luik, 85 jaar na de stichting, in een brief van 1413 vermeldt dat het klooster zeer arm was.

Tijdens de weinige uren waarop de kloosterlingen iedere dag vrij waren, legden ze zich in eigen cel toe op de wetenschap en op het schrijven van stichtelijke geschriften, die een rechtstreekse aanval waren op de kwalen van de Bourgondische tijd met zijn ongekende weelde bij rijken en tierende armoede bij de armen ; zij legden zich toe op de studie van de godsdienstige stromingen, als het Westers Schisma, het Lutheranisme en de Contra-Reformatie. Sommige werken, geheel gewijd aan de geloofsverdediging blijven getuigen van uitgebreide kennis en van geloofsijver. Als humanisten in de echte zin van het woord waren ze in de kringen van de geleerden zeer goed gekend ; zij bleven ook met het Humanisme in nauwe betrekking.

Kartuise van Zelem.

De rol die het klooster heeft vervuld op politiek gebied in de verwickelingen tussen de regeerders en de hertogen van Brabant, is allerminst onbelangrijk. De menigvuldige voorrechten die de kloosterlingen van de hertogen en de heren verkregen,

zoals de vrijstelling van belastingen, het bijzonder recht van de visvangst, enz., bewijzen dit ten volle.

Ten slotte zou de gemeente er baat bij vinden in haar ontwikkelingsproces. Hoevele malen zou de meier van het dorp bij deze ontwikkelde mensen de gemeentelijke aangelegenheden niet hebben besproken, vooral in de bezettingstijden om dan ten beste te spreken bij de Prins-bisschop te Luik, waarmede de paters in nauwe vriendschap leefden.

Tussen vruchtbare dalen en grasrijke beemden lag deze heuvelkam waaraan de stichter de naam van «St.-Jansdal» hechtte.

«Als op een verlaten plaats (zo verhaalt Ed. Van Even in zijn «Geschiedenis der stad Diest») lag het Kartuizerklooster dat gebouwd werd op de grond eenmaal gedrukt door de voeten van een onzer eerste geloofsaanbrengers, de H. Trudo. Zo vele kundige doch vrome mannen gingen er zich in de ochtend van hun leven van het schijnvermaak der wereld afscheuren, om zich in de dierbare eenzaamheid van hun cel te beijveren voor hun hoge bestemming. Hier vonden geleerdheid en wetenschappen te bekomen tijd een der veiligste wijkplaatsen, vooral wanneer barbaarsheid en onkunde over het land de scepter voerden, het huis dat door al zijn eeuwen heen de toevlucht, de heil en de troost der noodlijdenden is geweest.

Helaas ! het bestaat niet meer. Geweld en bandeloosheid hebben de leerlingen van de H. Bruno uit hun eenzaamheid verdreven en hun fraaie kerk vergruisd ».

Velen onder ons, die op een stille zomermiddag langs de nog bestaande gebouwen op de St.-Jansberg zijn voorbijgekuierd, wisten niets af van de schaar wetenschapsmensen en van de heiligen die tussen die muren, vanaf 1328, hun leven doorbrachten en in de schaduw van hun kloosterkerk onder een eenvoudig zwart houten kruis hun laatste rustplaats vonden !

GERAARD, HEER VAN DIEST, STICHTER VAN HET KLOOSTER

Het was in het jaar 1296. Op de westkant van de warandheuvel te Diest, wapperen boven de gekanteelde muren van het burchtslot de zwart-gele banieren van de heren van Diest. Arnold V had in 1264 een hofkapel laten bouwen tot bidplaats van de burchtbewoners, die voorheen de H. Mis in de burchtkapel (O.-L.-Vrouwkerk) dienden bij te wonen. De goddelijke diensten werden er verricht door de kanunniken van Tongerlo. In ruil hiervoor had de abt van dit klooster, volgens een giftbrief van 1233, de tienden van de opbrengst der wijngaarden op de burcht verkregen. Binnen de muren van dit slot dikteerde Arnold V zijn laatste wilsbeschikkingen aan de aanwezigen : Isabella van Mortagne, zijn echtgenote, en Geraard, Jan, Aleide, Maria, Yolanda, Isabella, Arnold van Diest en Arnold van Westphalen. Gedurende 38 jaar had hij de goede stad bestuurd en 8 jaar geleden streed hij samen met Hendrik, heer van Zelem, in de

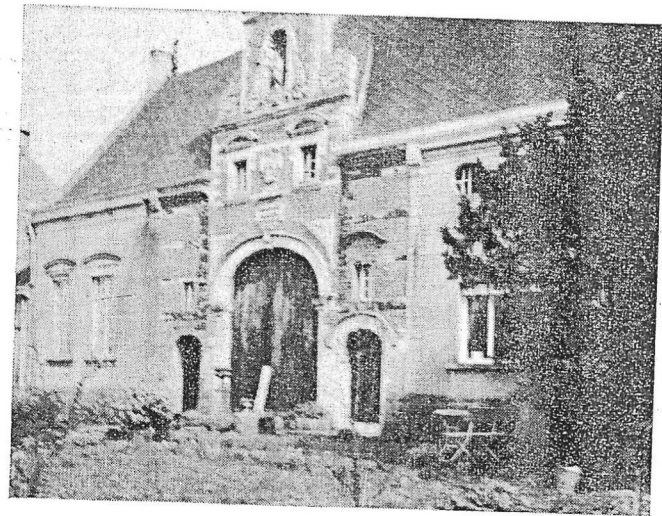
slag van Woeringen. Hij wilde dat Geraard, heer van Zelem, zijn zoon, hem zou opvolgen. In het jaar 1320 werd Maria, dochter van de graaf van Loon, zijn wettige vrouw, doch vijf jaar na hun huwelijk werd haar dode lichaam uit het burchtslot weggedragen en bijgezet in een prachtige grafstede langs de oostkant van het koor in de Minderbroederskerk. Maria was dus de dochter van Arnout, graaf van Loon, die in 1328 stierf en begraven werd in de abdij van Averbode, die door zijn voorouders in 1131 gesticht werd. Haar oudste broer, Lodewijk, volgde zijn vader op in het graafschap. Ze had nog twee zusters: Mechtildis, Vrouwe van Vogelsanck, die Godefroy, heer van Heynsbergen over de Maas in het land van Gullik, huwde, en Johanna, die tweemaal gehuwd is geweest, eerst met Arnout van Wesemaal, heer van Bergen op Zoom, en daarna met Willem d'Oreille, afkomstig uit de rijke en edele familie van Awans, waarmede zij verscheidene kinderen heeft gehad.

Ingangspoort van de Kartuse met het beeld van St.-Jan-Baptist.

Daar Maria van Loon, in haar huwelijk met Geraard van Diest, geen kinderen had, had zijzelf haar bruidschat bestemd tot het oprichten van een klooster. Deze huwelijksgift bestond uit een erfgoed, gelegen te Luik, en tot uitvoerders van haar wilsbeschikking had ze haar broeder, Lodewijk, graaf van Loon, en de edelman Jan Van Raetshoven aangesteld. De oprichting

van het Kartuizerklooster was dus aan gravin Maria van Loon te danken, die dit deed tot heil van de ziel van haar ouders, van haarzelf en van haar man. Zo kwam Johanna van Vlaanderen, dochter van Willem van Dendermonde, als tweede gade op Geraards slot, waar in de kapel dag en nacht de lofzang des Heren werd gezongen en 10 priesters, 2 diakens en 2 onderdiakens voor de goddelijke diensten zorgden. Volgens een bisschoppelijke brief van Hugo van Châlon, waren zij verplicht beurtelings dagelijks een zielemis en hoogmis op te dragen en de kerkelijke getijden op bepaalde uren te zingen.

Ingangspoort van het Kartuizerklooster.

Tijdens een reis naar Antwerpen, waar Geraard kastelijn was, kwam hij in betrekking met de Kartuzers van het klooster van St.-Katharina, te harer ere in 1324 op de Kiel bij Antwerpen gesticht. Daar hij alleen het geluk ging zoeken waar stoffelijk belang en godsdienst samengaan, deed het heilig leven van deze monniken, jegens dewelke hij een grote sympathie koesterde, hem ertoe besluiten te midden van zijn heerlijkheid eenzelfde kloosterstift op te richten.

In 1328 werd de stichting van de Kartuize bekrachtigd. In hetzelfde jaar bekwam Geraard het charter van de belastingen van Diest, na goedkeuring van Jan II, hertog van Brabant. Geraard stierf in 1333 zonder kinderen gehad te hebben. Zijn weduwe, Johanna van Vlaanderen, hertrouwde met Otto van Kuik, heer van Zelem. Zoals alle leden van het adellijk huis van de heren van Diest, werd Geraard begraven naast zijn eerste vrouw, Maria van Loon, op het hoogkoor in de Minderbroederskerk. Zijn tweede gade zou na haar dood eveneens in dezelfde kloosterkerk ter aarde worden besteld. De grafstede van de stich-

ter met zijn beide vrouwen moet volgens oude handschriften prachtig geweest zijn. De beeldstormers brachten er in 1580 grote schade aan toe, toen de stad Diest door het krijgsvolk van de Prins van Oranje ingenomen werd. Verscheidene geschiedschrijvers beweren dat de lichamen van Geraard en zijn beide echtgenoten in de kartuizerkerk te Zelem werden bijgezet, doch zij hebben bovengemelde bron verwaarloosd.

STICHTINGSAKTE 1328

In het jaar 1325 werd door Geraard van Diest een ruiling aangegaan met Lodewijk, graaf van Loon, betreffende de inkomsten welke bezet waren op de watermolen van Wuestherk, aan deze laatste toebehorend, en per jaar 30 pond zwarte tornooisen en 40 mudden rogge uitmaakten. Deze inkomsten zouden in 1328 aan de kartuizers worden afgestaan. Melden we terloops dat Herk de Stad in de 16e eeuw een aanzienlijke plek was en een ruime graanhalle bezat.

Zoals naar gewoonte werden eerst de twee visitators van de Rijnprovincie, onder wier ambtsgebied de noordelijke Nederlanden en dit te Diest lagen, geraadpleegd, en moest hun besluit aan het algemeen kapittel te Grenoble medegedeeld worden. Zonder de toestemming van de generaal Prior van de orde, kon immers niets beslist worden. De middelen om de stichting te onderhouden en het levensonderhoud van koorreligieuzen, conversen en donaten, volgens de voorschriften van hun regel te verzekeren, waren reeds door Geraard en zijn overleden echtgenote voorzien.

Na machtiging ontvangen te hebben van de generaal prior van de kartuizersorde, met name Aymon d'Aoste, werden prior Hendrik van het kartuizerklooster van St.-Katharina van Antwerpen en prior Jan de Bochoute van het klooster van O.-L.-Vr.-Kapel te Edingen, te Diest ontboden op 1 februari 1328, om in de slotkapel van de warande te Diest, de oprichting van het klooster van Zelem bij te wonen.

Dom Jan de Bouchoute was waarschijnlijk geprofest in de kartuis te Herne, waar hij in 1319 en 1321 procurator was en later tot prior werd benoemd. Hij had van het generaal kapittel, te zamen met de prior van Antwerpen de opdracht gekregen om de bezittingen en schenkingen, door de Heer van Diest en zijn metgezel, de heer Jan van Raethoven aangeboden om een klooster te Zelem op te richten, na te gaan, evenals de schenking van de Heer Jan Gheylinck, raadsheer van het graafschap Vlaanderen, voor de stichting van een klooster bij Geraardsbergen. Het is in het klooster St.-Martensbos bij Geraardsbergen dat Jan de Bouchoute overleed in hoedanigheid van prior in het jaar 1332 of 1333.

Wij lezen in vertaling de gebeurtenis zoals ze opgetekend werd door de aanwezige notaris: «In de naam des Heren. Door deze publieke akte weze het allen duidelijk dat in het jaar des Heren 1328, twaalfde indicie op de eerste dag van de maand

februari, op het uur dat het H. Misoffer wordt opgedragen, in tegenwoordigheid van mij, notaris, persoonlijk zijn opgekomen de getuigen die hieronder tekenden, met name: Geraard, heer van Diest en kastelein van Antwerpen, gelegen in het bisdom Luik, met de edele vrouw Johanna van Vlaanderen, zijn echtgenote, ter ene zijde en broeder Johannes, prior van O.-L.-Vrouw ter Kapel bij Herne («van onzer Lieven Vrouwen van Hernen by Edingen der ordinin vanden Chatroisen») met Hendric, prior van St.-Katharina bij Antwerpen, deel uitmakend van het bisdom Kamerijk ter andere zijde. De edele heer en vrouw hebben bevestigd dat zij, door godsvrucht aangespoord en tot zielelaffenis van henzelf, van hun ouders en vrienden, en van de Vrouwe van Diest, Maria Van Loon, zaliger gedachtenis, verlangen een klooster met kerk te stichten en op te bouwen voor de paters Kartui- zers in de parochie van de kerk van Zelem, gelegen in het bisdom Luik. Ze wilden dit oprichten ter ere van de H. Joannes de Doper en het St.-Jansdal heten. Als echte gift, vrij en zonder herroepen, hebben zij ter ere van God gegeven: 4 bunderen grond, in een stuk, gelegen in bovengemelde parochie tussen de kerk van Zelem en de wijngaard van voornoemde edelen. Deze plek strekt zich uit tot aan een zekere beek (Zwartebeek) die daar vloeit. En opdat het klooster op die plaats zou opgericht worden, geven zij tevens 1½ bunder weide tussen de gehuchten Zelem en Gennip in één stuk. Deze weide wordt gedeeltelijk Haverstoppele en gedeeltelijk Vrona-Beempt genoemd, zich uitstrekkend tussen de Demer, het land van Oda van Dumen en de weide toebehorend aan de H.-Geesttafel van Zelem. Verder schenken zij nog 40 mudden rogge, Diestse maat, en 30 pond zwarte tornooisen, waarvan 12 tornooise ponden van de koning van Frankrijk gerekend worden tegen 16 kleine deniers als jaarlijks en eeuwigdurend inkomen. Deze opbrengst kwam ten goede aan de heer en vrouw van Diest, volgens erfenisrecht van de molen van Herk, en zal vanaf heden door gift van de edele heer en graaf van Loon aan de priors afgestaan worden in volle eigendom, ten bate van het klooster, zonder dat de graaf van Loon of zijn erfgenamen ooit iets kunnen herroepen.

Opdat de paters van bovengemelde goederen in de toekomst zouden kunnen genieten en vrije beschikking zouden hebben, in vrede en rust, zoals over hun eigen goederen, hebben zij aan de priors het recht gegeven op aanvraag deze goederen op te vorderen.

Beide echtgenoten hebben in mijn handen de formele toezegging van al die goederen gedaan op hun beider trouw, opdat tegen deze zienswijze, noch door hen, noch door anderen in de toekomst iets zou kunnen ingebracht worden. Deze akte werd opgesteld in de burchtkapel te Diest in het jaar, indicie, maand, dag en uur, zoals wij boven bij deze gelegenheid voor de aanwezigen hebben afgelezen. Wij, heer en vrouw van Diest, hebben deze schenking gedaan opdat de godsdienst zou vermeerderen en hebben hieraan ons zegel gehangen».

Deze oprichtingsakte bestaat nog in haar oorspronkelijke staat. Het zegel van Geraard is fel gehavend, doch dit van Johanna van Vlaanderen is zeer goed bewaard. Ze staat afgebeeld onder een gotisch troonverhemeltje met een valk op de hand. Het zegelbeeld vertoont de wapens van Diest en Vlaanderen met rand-schrift: «Sigillum Johanne de Flandria, domine de Dyest et castellane de Antverpia» (zegel van Johanna van Vlaanderen, vrouw van Diest en slotvoogdes van Antwerpen).

OVEREENKOMST MET DE PASTOOR VAN ZELEM

Nog dezelfde dag sloten Geraard en zijn vrouw in één der zalen van het kasteel te Diest tijdens de avonduren een verdrag met Jan, pastoor of investiet te Zelem betreffende de rechten die hij op de parochiekerk bezat. De pastoor van Zelem en beide afgevaardigde priors van de kartuizers uit Antwerpen en Herne waren er aanwezig, samen met volgende edellieden: Oliverus van Binkom, Hendrik bijgenaamd Van Onghelberghe, wapendrager, Nicolaus genoemd Van der Weyden, Joannes en Arnold, welstellende burgers uit de stad Beringen. Ook waren nog talrijke personen die het bisdom Luik bewoonden opgekomen. Notaris Joannes Henricus Geeraerts was tegen de avond ontboden en stelde de akte op als volgt:

«In de naam des Heren Amen. Door deze brief weze het aan allen duidelijk dat in het jaar des Heren 1328, op de eerste dag der maand februari, bij avonddeemstering, in tegenwoordigheid van mij, notaris, de ondergetekende getuigen met name de eerwaarde broeder Johannes, prior van O.-L.-Vrouw ter Kapel bij Herne en Hendrik, prior van het St.-Katharinaklooster bij Antwerpen in het bisdom Kamerijk, besloten hebben een klooster op te richten in de parochie Zelem, toebehorend aan het bisdom Luik, op het terrein dat door de edele heer Geraard van Diest werd geschonken.

Ik, Jan, pastoor van Zelem in het bisdom Luik, bevestig in handen van de notaris de toelating te geven in mijn eigen naam en in de naam van de kerk, aan de voormelde broeders en aan alle broeders van het klooster in de parochie Zelem, hier in tegenwoordigheid van de edele heer Geraard van Diest en van zijn vrouw, Johanna van Vlaanderen, om ter ere van God een klooster te stichten, een kerk te bouwen en alles te doen wat hiervoor nodig weze. Indien de rechten van de parochiekerk ongekrenkt blijven, zal ik me hiertegen nooit verzetten. Deze brief werd geschreven op bovengemelde datum in het kasteel te Diest, in bijzijn van de edele heer Geraard, heer van Diest en kastelein van Antwerpen, Oliverus van Binkom, Hendrik genaamd van Onghelberghe, wapendrager, Nicolaus Van der Weyden, Joannes en Arnold van Beringen en meerdere andere personen uit het bisdom Luik die hiertoe tot getuigen werden gevraagd. Als oorkonde hiervan heb ik, Joannes, pastoor van Zelem, aan dit schrijven mijn zegel gehangen op datum voornoemd, opdat dit voor immer van kracht zou blijven.

En ik, Joannes Henricus Geeraerts van Diest, notaris met openbaar gezag bekleed, in het bisdom Luik, heb, na voorlezing aan voormelde getuigen deze akte opgesteld en ondertekend op de vooravond van de dag der kaarswijding (Lichtmis).

Goedkeuring van de prior-generaal

Na 250 jaar stichting van het groot kartuizerklooster in Frankrijk, werd Aymon d'Aoste in 1313 als opvolger van Bernard de la Tour, tot 20e generaal prior van de orde verkozen. Tijdens zijn bestuur werden in België de eerste kloosters opgebouwd. In 1314 kwam de kartuize van O.-L.-Vrouw-ter-Kapel bij Edingen tot stand. Vier jaar later begon men met de opbouw van het klooster Genadedal te Brugge en in 1323 werd te Kiel bij Antwerpen het stift van St.-Catharina op den berg Sinai gesticht.

Het jaar 1328 zou drie nieuwe stichtingen met het moederhuis in Frankrijk verbinden: te Zelem het St.-Jansdal, één te St.-Maartensbos bij Geraardsbergen en het Koningsdal te Royghem bij Gent. De twee eerste werden zowat tegelijkertijd opgebouwd, want de brief van goedkeuring, door de prior-generaal gegeven op zondag 11 december 1328, handelt over beide: «Aan alle gelovigen in Christus, aan onze broeders priors van O.-L.-Vrouw-ter-Kapelle te Herne en van de St.-Catharina bij Antwerpen, beiden van onze orde, schenken wij onze milde zegen; Wij hebben door uwe brieven vernomen dat de edele heer Geraard van Diest en ridder, heer Jan van Raetshoven, met andere vooraanstaande personen uit het graafschap Brabant met goddelijke ijver bezielde zijn en voorgesteld hebben hun goederen, die zij door God vergaard hebben, weg te schenken om ter ere van God en tot lafenis van hun ziel een kartuizerklooster op te bouwen, en wij hebben deze zienswijze goedgekeurd. Verder hebben wij opgemerkt dat de terreinen geschikt en goed gelegen zijn en dat voldoende kapitalen werden uitgezet om de oprichting te bekostigen.

Eveneens namen wij nota van uw brief, prior van O. L. Vrouw ter Kapel, waarin wordt medegedeeld dat de edelman Joannes Geylinc, raadsheer van de graaf van Vlaanderen, insgelijks uit godsvrucht, het verlangen koestert eenzelfde klooster op te richten en dat ook dit voorzien is van voldoende bestaansmiddelen. Door het generaal kapittel werd aan u, bovengemelde priors de macht geschonken om het toezicht over deze stichtingen uit te oefenen. Wij vragen u nogmaals ter plaatse te gaan en na te zien of het terrein wel goed geschikt is en of er mogelijkheid bestaat om een volledig convent te herbergen. Wij verwijzen u tevens naar de prior van O. L. Vrouw van Macourt bij Valenciennes, die u met raad en daad zal bijstaan, en schenken u de toestemming om in deze huizen de plaatselijke priors te benoemen en enkele monniken op te roepen, die u het meest geschikt oordeelt. Wanneer het aantal van deze laatsten de twaalf

overschrijdt zal een nieuwe stichting moeten voorzien worden. Vooral zal uw aandacht moeten gevestigd blijven of steeds in deze kloosters de wet van armoede en eenvoudigheid stipt nageleefd wordt.

Gegeven de 3e zondag van de Advent in het jaar 1328, hebben wij aan deze brief onze grote zegel gehangen. (Get.) broeder Aymon d'Aoste».

Aan beide gedeputeerde priors werd de macht gegeven om de gewenste geestelijken naar Zelem te roepen. Oproepingsbrieven werden aan de betrokken priors gezonden waarin werd medegedeeld wanneer ze met hun monniken en het nodige kleedsel in het St.-Jansdal moesten aankomen. De benoeming der voor-
aanstaande ambten werd ter plaatse gedaan, doch door de grote
kartaize in Frankrijk werd beslist en geboden Jan van Meldert als eerste prior van het stift aan te duiden.

(Wordt vervolgd)

J. VRANCKEN.

UIT OUDE PAPIEREN

EEN AANKOOP VAN MOLENSTENEN OMSTREEKS 1600

Hierna de tekst van een acte, verleden voor de Leuvense schepenen op 10 december 1602; het register draagt nummer 8.237.

« Item, Dierick Janssens, zone wijlen Jans, woonende tot Wersbeke, op den molen van t clooster van Cabbeke tot Thienen, gelegen onder Bunsbeke, ende Jan Janssens, broeder des voirs. Diericx, woonende tot Wese-mael opden molen aldaer, hebben elcken een voer al als principael geloeft ende geloven mits desen Jacop Janssens, zone wijlen Jans, woonende inde meijerije van s Hertogenbossche tot Summeren, alhier present ende accepterende, te betaelen de somme van vijffentwintich pont Vlaems eens, elck pont tot sesse Rinsgulden Brabants gerekent, ter causen vanden coope van twee molensteenen den voirs. Dierick bijnnen Louën tot zijnen contentement geleverd ende dat ten termijnen naerbeschreven, te weten, te Paeschen naestcommende, daer aff vijff pont Vlaems ende dander twintich pont te Alderheijlichmisse anno XVJc drye naestcommende, t'elcken termijne als schult met rechte verwonnen indivisum obligan. et submitten. des geloeft die voirsch. Dierick den voirs. Jannen sijnen broeder costeloos ende schade-loos van des voirs. is t'ontheffen, coram Schore, Opstal, decembris Xa XVJc ij ».

A. M.